

ZADARSKI KANONIK – SKADRANIN GIOVANNI CAMPSI

Primljeno: 10. III. 2004.

Tema rada je svećenik Giovanni Campsi, rođenjem iz skadarske katoličke obitelji, pitomac Ilirskog kolegija u Loretu, doktor prava, blizak suradnik zadarskog nadbiskupa Vicka Zmajevića i više od četrdeset godina kanonik zadarskog kaptola. Tragom arhivskih vrela, ponajprije fonda Spisi zadarskih bilježnika u Državnom arhivu u Zadru, predstavljeni su njegovi odnosi s onodobnim crkvenim ustanovama grada Zadra, istaknutim pojedincima te s pripadnicima useljenika s područja Mletačke Albanije u XVIII. stoljeću u Zadru. U prilogu rada objavljuju se oporuka i njezin dodatak (kodicil) kanonika Giovannija Campsija, pisani 1775. godine, a pohranjeni u bilježničkim spisima zadarskoga Državnog arhiva.

Ključne riječi: *Giovanni Campsi, kanonik, Zadar, Skadar, XVIII. st.*

Važnu sastavnicu društvenog života i svakodnevlja dalmatinskih gradova u vrijeme mletačke uprave nad istočnojadranskom obalom činile su useljeničke skupine raznorodnog nacionalnog i vjerskog podrijetla. Grad Zadar – vodeće upravno, političko, gospodarsko i kulturno središte mletačke pokrajine Dalmacije – upravo je primjer, vrelima dobro potvrđen, grada poznatog po šarolikosti svojega ranonovovjekovnog stanovništva i opstojanja useljeničkih skupina s mletačkog teritorija od Furlanije do Krete.

U razdoblju XVIII. stoljeća, zahvaljujući inicijativi i nastojanjima nadbiskupa Vicka Zmajevića (1713.–1745.), tada zasigurno vodećeg crkvenog dostojanstvenika u dalmatinskim biskupskim središtima, u Zadar u više doseoba (1726.–1733.) pristižu useljenici s područja Krajine (između Skadarskog jezera i barskog priobalja), tada u sastavu osmanlijskih stečevina. Novi će useljenici, katoličke vjeroispovijesti i uglavnom albanske etničke pripadnosti, naseliti zadarsko kopneno okružje (Murvicu, Ploče, Zemunik, Raštevčić i dr.), a žarišno mjesto njihova naseljavanja – Arbanasi – svoja će prepoznatljiva obilježja zadržati do najnovijeg vremena.¹

¹ O zadarskim Arbanasima, njihovoj doseobi, razmještaju i povijesti postoji opsežna literatura. Usporedi neka važnija djela: T. ERBER, *La colonia albanese di Borgo Erizzo presso Zara*, Dubrovnik, 1883.; M.

Zmajevičevo naseljavanje Arbanasa zasigurno je planski najopsežnija doseoba na zadarsko područje. Međutim, i u prethodnim stoljećima, još od srednjega vijeka, a posebice od XVI. stoljeća i pojačavanja vojnih djelovanja na zadarskoj i dalmatinskoj protuturskoj bojišnici, u Zadru se spominje niz osoba podrijetlom s mletačkih prekojadranskih posjeda na južnome dijelu istočnoga Jadrana. Riječ je o teritoriju koji se nazivao Mletačkom Albanijom (*Albania Veneta*, sjedište u Kotoru), u sastav kojega su ulazili – uz Boku kotorsku i budvansko-barsko-ulcinjsko priobalje – brojni priobalni gradovi na tlu današnje Albanije (Skadar, Lješ, Drač, Valona i drugi). Brojni useljenici, pristigli u metropolu Dalmacije ponajprije radi vojne službe pod stijegom Svetoga Marka (*oltramaroni, soldati Albanesi*), potjecali su upravo sa šireg područja onodobne Barske nadbiskupije i Skadarske biskupije. Vjersku i nacionalnu pripadnost svakog pojedinca nerijetko je, zbog oskudnosti vrela, teško i nezahvalno utvrđivati. Ipak, tragom izvora (bilježničkih spisa), kroz XVI. i XVII. stoljeće bilježimo u Zadru niz vojnika albanske etničke pripadnosti.² Poneki od njih ostajali su u Zadru i na dalmatinskom području najveći dio svoje vojničke službe, zasnivali obitelji, stjecali nekretnine i u cijelosti se integrirali u svakodnevlje svoje nove domovine. Imena odvjetaka nekih od tih useljeničkih obitelji (npr. Crutta, Ginni) zapažena su u onovremenoj zadarskoj vojnoj (ali i crkvenoj povijesti), ali su, na žalost, još uvijek nedovoljno poznata i obrađena u historiografskim radovima.

Osim navedenih primjera, kakvih je u prebogatoj zadarskoj pismohrani još i mnogo više, u glavnom je gradu Mletačke Dalmacije tijekom prošlosti djelovao i niz duhovnih osoba podrijetlom s najjužnijeg dijela mletačkog istočnojadranskog dominija, a koji su svojim angažmanom i dugotrajnošću prisutstva davali znatne prinose vjerskoj i društvenoj povjesnici grada Zadra, ali i Dalmacije u cjelini.

Tema ovog priloga zadarski je kanonik Giovanni Campsi, rođenjem Skadranin, zapaženi sudionik crkvenog života u Zadru tijekom dugog niza desetljeća XVIII. stoljeća. Uz kratki osvrt na dosadašnja saznanja u historiografiji, središnji dio rada bit će usmjeren na iščitavanje i raščlambu Campsijeve oporuke napisane 1775. godine,

ČURKOVIĆ, *Povijest Arbanasa kod Zadra*, Šibenik, 1922.; A. STIPČEVIĆ, Kulturno-povijesni spomenici u Arbanasima (Zadar), *Radovi Centra JAZU u Zadru*, sv. 24., Zadar, 1977., str. 319–340; N. KARUC, *O zadarskim Arbanasima*, Zadar, 1985.; K. KRSTIĆ, *Doseljenje Arbanasa u Zadar*, Zadar, 1988. Usporedi tekst A. STIPČEVIĆA u: *Enciklopedija Jugoslavije*, sv. I., Zagreb, 1980., str. 219–220. Vidi i bibliografiju A. STIPČEVIĆA, Bibliografija radova o zadarskim Arbanasima, *Radovi Centra JAZU u Zadru*, sv. 24., Zadar, 1974., str. 341–358.

² Usporedi nekoliko primjera: *Nicolò Mesili (Melili) quondam Paulo da Dulcigno, habitatore Zara, soldato nella Compagna del capitano Marco Ginni serve in barche armate contra Uscochi* (Državni arhiv u Zadru, dalje: DAZ, Spisi zadarskih bilježnika, dalje: SZB, Francesco Primizio /1590.–1608./, b. VI.: Testamenti aperti, br. 14., 1593.); *Leca Cripssa condam Pietro da Cripssa territorio di Dulcigno* (DAZ, SZB, Francesco Primizio /1590.–1608./, b. VI.: Testamenti aperti, br. 52., 1596.); *Michiel Lindi quondam Vucho de Ducagini d'Albania, soldato nella compagna del signor capitano Andrea Crutta con barca armata di S. Serenissima* (DAZ, SZB, Zuanne Braicich /1621.–1645./, b. XIII., fasc. 8., br. 302., 1633.); *Zuanne Ginni, Albanese, governadur militie Albanesi* (DAZ, SZB, Zuanne Braicich /1621.–1645./, b. XIII., fasc. 9., br. 364., 1636.).

pohranjene u fondu Spisi zadarskih bilježnika Državnoga arhiva u Zadru. Cilj je rada, između ostalog, ukazati i na značenje nazočnosti i djelovanja albanskih useljenika u Zadru u ranom novom vijeku, njihove zaslužnike i pregaoce koji su – prihvaćajući Dalmaciju kao svoju novu domovinu – imali zapaženu (iako danas premalo iščitanu, znanu i vrjednovanu) ulogu u svekolikoj razmjeni između krajeva, gradova i ljudi uzduž istočnoga Jadrana.

Giovanni Campsi odvjetak je ugledne skadarske obitelji čiji su članovi imali istaknutu ulogu u vjerskom životu Skadarske biskupije. Primjerice, upravo u vrijeme djelovanja Giovannija Campsija u Zadru, središnja osoba crkvenog života na albanskom području pod osmanlijskom vlašću jest Paolo Campsi, skadarski biskup od 1742. do 1771. godine, crkveni dostojanstvenik velike učenosti i pobožnosti, odan pastoralnom radu među tamošnjim kršćanskim pukom, cijenjen i štovan i od osmanlijskih upravitelja.³

Osnovni biografski podatci o Giovanniju Campsiju, sadržani u postojećoj literaturi, ne pružaju nam zasad mogućnost cjelovite rekonstrukcije njegova životnoga puta i djelovanja.⁴ Rođen u Skadru, Campsi je – vjerojatno posredstvom i utjecajem Vicka Zmajevića – upućen na školovanje u Ilirski kolegij u Loretu gdje je stekao naslov doktora teologije. Godine 1730. nadbiskup Zmajević izabrao ga je za zadarskog kanonika, usprkos mletačkom zakonu iz 1719. godine koji je strancima zabranjivao beneficije u zadarskoj dijecezi. Vrlo štovan i slavljen kao učen i obrazovan, omiljen među klerom i pukom, Campsi je 1739. godine od pape Klementa XII. imenovan biskupom Skadra, ali je – usprkos Zmajevićevim gorljivim nagovorima – iz skromnosti odbio ponuđeni naslov.⁵

Izvori nam posvjedočuju da je Giovanni Campsi bio jedan od najbližih i najodanijih Zmajevićevih suradnika. U svojoj oporuci, pisanoj 1745. godine, zadarski nadbiskup kanonika Campsija imenuje jednim od izvršitelja svojih oporučnih odredbi (uz kancelara Tomasa Franceschija), a ostavlja mu i dio svoje imovine na nadbiskupskom posjedu u

³ D. FARLATI – J. COLETI, *Illyricum sacrum*, sv. VII., Venetii, 1817., str. 334. Podatke o Paolu Campsiju bilježimo i u službenoj prijepisci zadarskoga nadbiskupa Matije Karamana (1745.–1771.), pohranjenoj u DAZ. Iz veljače 1762. godine potječe Campsijevo pismo upućeno Karamanu, u kojemu se skadarski biskup zahvaljuje čelniku zadarske Crkve na pomoći pri obnovi (popravku) nekoliko predmeta liturgijske uporabe (kaleži). Usporedi: DAZ, Arhiv obitelji Karaman, Službena korespondencija Matije Karamana, kut. 2., 1.6.1.8. Pismo Paola Campsija, biskupa Skadra, 13. II. 1762. Iz sredine XVIII. stoljeća potječe i podrobno (anonimno) izvješće o crkvenim prilikama na području Skadarske biskupije, a koje se poglavito odnosi na zategnute odnose Skadarske biskupije s nadređenom joj Barskom nadbiskupijom (DAZ, Arhiv obitelji Karaman, kut. 14., 5.25. /Razni crkveni spisi/. Izvješće /nepotpisano/ o crkvenim prilikama u Albaniji sredinom XVIII. stoljeća).

⁴ Usporedi: C. F. BIANCHI, *Zara cristiana*, sv. I., Zara, 1877., str. 221; K. KRSTIĆ, nav. dj., str. 43, 45; L. ČORALIĆ – I. PRIJATELJ-PAVIČIĆ, *Zadarska nadbiskupska palača u vrijeme nadbiskupa Vittorija Priulija (1688.–1712.) i Vicka Zmajevića (1713.–1745.)*, *Građa i prilozi za povijest Dalmacije*, sv. 16., Split, 2000., str. 223, 225, 236.

⁵ C. F. BIANCHI, nav. dj., str. 221.

Sukošanu.⁶ Tomaso Franceschi i Giovanni Campsi bili su, kao osobe velikoga povjerenja nadbiskupa zadarskog, i sastavljači inventara prigodom popisivanja Zmajevičeve imovine, također načinjenog 1745. godine.⁷

Giovanni je Campsi održavao veze i s drugim crkvenim dostojanstvenicima onoga doba. Tako je, primjerice, njegovo ime ubilježeno u inventaru kotorskoga biskupa Hijacinta Zanobbetti (1718.–1742.) iz 1742. godine.⁸

Duboko integriran u život onodobnog Zadra, grada u kojemu je tada živjelo i djelovalo mnoštvo njegovih sunarodnjaka, ali i drugih useljenika s područja Mletačke Albanije, Campsi je kao duhovnik iznimne cijenjenosti i ugleda, u više navrata zabilježen kao osoba najvećega povjerenja prigodom sastavljanja oporučnih spisa albanskih useljenika. Takav slučaj, primjerice, bilježimo u oporuci Pietra Progina, visokog časnika (*tenente collonelo*) u mletačkim oltramarinskim postrojbama u Dalmaciji (*milizia oltramarini*), napisanoj u Zadru 1741. godine. Iste je godine, neposredno nakon oporučiteljeve smrti, kanonik Campsi nazočio i njezinu službenom otvaranju i provođenju oporučnih legata u djelo.⁹

Zadarski kanonik Giovanni Campsi preminuo je u podmakloj životnoj dobi u Zadru, gradu u kojem je proveo preko četrdeset godina svećeničkog djelovanja.

⁶ *Al mio ottimo e fedele Cameriere Marco Delvesi lascio duecento Ducati, e tutto il bisogno che gli può occorere di letto, e biancheria, et unitamente col Canonico Don Giovanni Campsi li pochi manzi che sono in San Cassiano, per dividerseli tra essi ... Prego il Signor Abbate Georgiceo Arciprete di San Girolamo in Roma di donarmi anco in questa premura il suo studio affettuoso appro la Sacra Congregazione doppo la mia morte, siccome mi fu agente cordiale e affettuoso buon amico in vita onde resti solecitamente eseguita questa mia ultima volontà, di mi istituisco Commisarij et esecutori colle più ample facultà il Signor Canonico, B. Giovanni Campsi, e Signor Tomaso Franceschi, dovendo valersi dell'affettuoso mio Cameriere Delvesi, la mia opera fedele siccome è stata sempre utile alli miei interessi domestici, così sarà di molto respiro al loro benemerito travaglio, che può derivarli dalla presente Comissaria. Non si ricerchino conti al cameriere, per essermi stata sempre inpuntabile la sua fedele amministrazione. Sin qui rendo il tributo al carattere, et alla gratitudine.* Usporedi: L. ČORALIĆ – I. PRIJATELJ-PAVIČIĆ, nav. dj., str. 223, 225 (u radu je objavljen cjelovit prijepis Zmajevičeve oporuke).

⁷ *Inventario di tutti, e cadauni effatti, e mobili, ritrovati nell'eredità del quondam Monsignor Illustrissimo e Reverendissimo Vincenzo Zmaevich di felice memoria Arcivescovo di Zara fatto scrivere dalli Signori Don Giovanni Campsi Canonico della Metropolitana, e Toma Franceschi fu Cancelliere del prefatto Monsignor Illustrissimo Arcivescovo, ambi due Comissarij Testamentarij dello stesso defonto Prelato.* Usporedi: L. ČORALIĆ – I. PRIJATELJ-PAVIČIĆ, nav. dj., str. 236 (u radu je objavljen cjelovit prijepis Zmajevičeva inventara).

⁸ *Dà quatro senpoli usati venduti al monsignor canonico Campsi* (Arhiv Kotorske biskupije; Inventar imovine biskupa Hijacinta Zanobbetti, 1742., str. 20). Ovom se prigodom zahvaljujem don Antonu Belanu, katedralnom župniku, tajniku Kotorske biskupije i upravitelju Arhiva Kotorske biskupije, koji mi je Zanobbettijev inventar ljubazno ustupio na uporabu.

⁹ *Testamento del Pietro Progina tenente collonelo della milizia d'oltramarini: Commissarii ... voglio disno il signor Conte Collonello Steffano Bezzich, et il signore Cristoforo Mattiazzi ... Lasso il contenuto del presente testamento disse di voler che il molto reverendo canonico Giovanni Campsi sii per terzo commissario...* (DAZ, SZB, Tomaso de Franceschi /1722.–1762./, b. VII.: Testamenti, br. 94., 9. IV. 1741.). Oporuka je otvorena 24. IV. iste godine.

Nadnevak smrti (16. II. 1775.) saznajemo iz zapisa na kraju Campsijeve oporuke i njezina dodatka (kodicila), o sadržaju kojih će više riječi biti u sljedećoj cjelini rada.

Oporuka zadarskog kanonika Giovannija Campsija pohranjena je u Državnom arhivu u Zadru u sklopu fonda Spisi zadarskih bilježnika (Bartolomeo Ferrari, 1763.–1783., busta V.: secondo registro de' testamenti, br. 54., str. 32'–34') i datirana je 8. II. 1775. godine. Kako je navedeno u za sve onodobne oporuke tipiziranom uvodu, napisana je u vrijeme mletačkoga dužda Alvisea Moceniga,¹⁰ kneza Zadra Zorzija Marina¹¹ te u nazočnosti službenog predstavnika gradske uprave (vijećnika) – zadarskoga plemića i doktora prava Ivana Antuna Fanfogne.¹² Načinjena je u kući samoga oporučitelja, smještenoj u četvrti Blažene Djevice Marije *del Castello*.¹³ Slijedeći uobičajeni obrazac objašnjenja razloga nastanka oporučnog spisa, Giovanni Campsi u nastavku uvoda napominje kako, doduše, jest zdrav duhom, ali nemoćan tjelesno i *avanzato in età* te ovom odredbom želi raspodijeliti najbližima svu svoju imovinu. U uvodnome dijelu saznajemo i ime njegova oca (Marko), kao i naslov koji Campsi obnaša u zadarskoj crkvenoj hijerarhiji (*Canonico Decano della Metropolitana di questa Città*). Slijedi još jedan neizostavni dio prošlovjekovnih oporuka, ponajprije onih koje su izricale duhovne osobe – preporuka oporučiteljeve duše milosti i zagovoru Svemogućeg, Blažene Djevice Marije i svetaca zaštitnika.

Određujući, nadalje, mjesto svojega posljednjega počivališta, ugledni zadarski kanonik imenuje grobnicu svećeničke bratovštine Blažene Djevice Marije od Dobre radosti (*del Buon gaudio*) u katedrali,¹⁴ kojoj je i sam za života pripadao. Određuje da

¹⁰ Alvise Mocenigo (IV.) obnašao je čast mletačkoga dužda od 1763. do 1778. godine.

¹¹ Mletački plemić Zorzi (Giorgio) Marin obnašao je čast zadarskoga kneza od 1774. do 1776. godine.

¹² Ivan Antun, sin Šimuna, odvjetak je ugledne zadarske plemićke obitelji koja se u vrelima spominje od XII. stoljeća. Kao pravnik obnašao je više različitih službi u zadarskom sudstvu. Usporedi tekst u *Hrvatskom biografskom leksikonu* (dalje: HBL), sv. IV., Zagreb, 1998., str. 131 (autor: S. DOKOZA NIKPALJ).

¹³ Crkva Gospe od Kaštela (prema bivšem Kaštelu), poznatija pod imenom Gospa od Zdravlja, sagrađena je u srednjem vijeku (rotunda), a 1703. godine proširena je pravokutnim dijelom. Zvonik je podignut 1705. godine. Uz crkvu je do Dugog svjetskog rata bio samostan kapucina (utemeljen 1737. godine). Tijekom savezničkih bombardiranja Zadra u Drugom svjetskom ratu srušen je pravokutni dio crkve (obnovljen 1991. godine). U crkvi je pokopan zadarski nadbiskup Vicko Zmajević, za čijeg je djelovanja crkva obdarena oltarima posvećenim sv. Franji Asiškom i sv. Filipu Neriju. Usporedi: C. F. BIANCHI, nav. dj., str. 372–378; G. SABALICH, *Guida archeologica di Zara*, Zara, 1897., str. 83–84; T. RAUKAR – I. PETRICIOLI – F. ŠVELEC – Š. PERIČIĆ, *Zadar pod mletačkom upravom (Prošlost Zadra, sv. III.)*, Zadar, 1987., str. 139, 156, 548.

¹⁴ Bratovština Blažene Djevice Marije od Dobre radosti (*Beata Vergine del Buon gaudio*) jedna je u nizu zadarskih svećeničkih bratovština, utemeljena 1510. godine. Prema pravilniku imala je samo 12 članova (u spomen na 12 apostola), kanonika i svećenika koji su vršili službu u katedrali. Oko 1760. godine bratovština je dala načiniti mramorni oltar Neoskrvjenog začeca Blažene Djevice Marije. Ukinuta je 1821. godine. Podrobnije usporedi: C. F. BIANCHI, nav. dj., str. 482–483; V. CVITANOVIĆ, *Bratovštine grada Zadra*, u: *Zadar (zbornik) – geografija, ekonomija, saobraćaj, povijest, kultura*, Zagreb, 1964., str. 467.

mu se tijelo prije samog polaganja u bratimsku grobnicu izloži na onome mjestu u katedrali koje bude prikladno i odgovarajuće predstavnicima zadarske stolnice. Pogrebna ceremonija sadržavat će, kako kanonik navodi, pratnju kaptola, klera i bratimskih udruga grada Zadra te nošenje osam voštanica teških po jednu libru. Posljednji ispraćaj kanonika popratit će, što je također uobičajeno, zvuk velikog katedralnog zvona. Od njegovih dobara novčano će se nadoknaditi služenje misa zadušnica (po dvije lire svaka misa) za spas oporučitelja (*messe basse*). Mise se imaju služiti u stolnoj crkvi ispred oltara bratovština Duša čistilišta (*del Suffragio*)¹⁵ i Blažene Djevice Marije *del Buon gaudio*. Za četiri *luochi pii* grada Zadra (humanitarno-karitativne ustanove za zbrinjavanje bolesnih, starih i nemoćnih, potom za ustanove za napuštenu djecu) te – prema običajima – za oslobođenje *de poveri schiavi*, Campsi dariva po deset lira.

Izvršiteljima svoje posljednje volje zadarski kanonik imenuje služavku Jelu (*Gele*), svog komornika, svećenika Marka Delvesija¹⁶ te – kao trećega člana – zadarskog građanina Giuseppea Galena.

U nastavku oporuke, prije prijelaza na razdiobu legata, Campsi naglašava da njegovu imovinu ne čine očinska i ostala obiteljska dobra, već samo imovina koju je samostalno kupio i pribavio te da je, prema tome, slobodan prilikom njezina potpunog raspolaganja i razdiobe prema vlastitoj volji i željama. U tome smislu, sve *pille* (vjerojatno kamenice) koje se nalaze u kući njegova stanovanja, nabavljene su isključivo kanonikovim troškom te – prema njegovoj odredbi – pripadaju imenovanim nasljednicima. Kada je riječ o upravljanju izvršenjem oporuke zadarske građanke Perine Arnjaković (*Argnacovich*), napominje kako je uvid u troškovnik upravljanja razdiobom oporučiteljičinih dobara predao u ruke sada već pokojnog doktora prava

¹⁵ Bratovštinu Duša čistilišta (*del Suffragio*) utemeljio je 1666. godine zadarski nadbiskup Teodoro Balbi (1656.–1669.). Zaštitnici bratovštine bili su sv. Josip i sv. Uršula, a sjedište joj se nalazilo u stolnoj crkvi. Članstvo bratovštine činili su i plemići i građani, a kako je bila iznimno cijenjena, bilo joj je dozvoljeno držati skupštine u dvorani sudske palače. Početkom XIX. stoljeća spojena je s bratovštinom Presvetog Sakramenta (također sa sjedištem u katedrali), a zadržala je i neke povlastice i prihode koji su naknadno prešli u ruke crkvinarstva stolne crkve. Godine 1871. osamostalila se i dobila novi pravilnik koji je potvrdio nadbiskup Pietro Maupas (1862.–1891.), a zadaća joj je bila širenje pobožnosti sv. Josipa. Usporedi: C. F. BIANCHI, nav. dj., str. 487–488; V. CVITANOVIĆ, nav. dj., str. 468.

¹⁶ Svećenik Marko Delvesi rođenjem je, kao i kanonik Giovanni Campsi, iz albanskog kraja (područje biskupije Sappa, nekad sufragana Barske nadbiskupije). U prvoj polovini XVIII. stoljeća spominje se kao komornik zadarskoga nadbiskupa Vicka Zmajevića, koji mu je, kao *ottimo e fedele cameriere*, oporučno ostavio 200 dukata i stočni fond kojim nadbiskup raspolaže na posjedu Zadarske nadbiskupije u Sukošanu. Zanimljivo je da potomje Delvesi napola dijeli upravo s kanonikom Giovannijem Campsijem. Usporedi: L. ČORALIĆ – I. PRIJATELJ-PAVIČIĆ, nav. dj., str. 223. Prema pisanju Krune Krstića, nakon Campsijeve smrti Delvesi nije uspio – zbog pohlepnosti kanonikovih rođaka i nasljednika – dobiti legatom zajamčenu svotu novaca koju mu je – uz brojna upozorenja izvršitelju oporuke Giuseppeu Galenu glede njihova učinkovita izvršavanja – ostavio zadarski kanonik. Usporedi: K. KRSTIĆ, nav. dj., str. 43.

Antuna Marije Begne,¹⁷ zadarskoga plemića i drugog člana *Commissarie Argnacovich*. “Ne zbog razmetanja, već radi opreznosti”, napominje kako je tijekom proteklih godina često bio *incomodato* pružajući svakovrsnu pomoć i potporu prasinovcu Petru Campsiju pokojnoga Jakova, kao i njegovim sinovima. Iznos koji im je tijekom toga vremena isplatio iznosi i do 500 cekina, no – osim da ga se prisjete u svojim molitvama – kanonik od svojih rođaka ne zahtjeva ništa drugo.

Prisjećajući se višegodišnje službe i odanosti koju je prema njemu iskazivao svećenik Marko Delvesi, zadarski mu kanonik ostavlja novčanu svotu u iznosu od 130 cekina. Jednako tako iskazujući zahvalu prema dobročinstvima služavke Jele, Campsi preporučuje trećem izvršitelju oporuke Giuseppeu Galenu da je zaštiti od bilo čijih pokušaja ometanja u posjedu imovine koja joj pripada, pobrine se glede isplate zaostale plaće te joj dodatno poklanja još pedeset cekina.

Od dobiti Campsijeve imovine izvršitelji oporuke obvezni su, nadalje, godišnje davati dva cekina nekoj osobi, nastanjenoj u Skadru ili nekom drugom mjestu pod osmanlijskom vlašću, a koja je zbog neimaštine i nemogućnosti plaćanja poreza osmanlijskim vlastima, izravno ugrožena da pod pritiskom odbaci kršćansku vjeru i prihvati islam. Ostatak od dobiti na Campsijev kapital neka se utroši na zbrinjavanje i pripomoć siromasima grada Zadra, kao i za pomoć ženskoj siročadi. Rečena dobit, od koje će se isplaćivati zbrinjavanje zadarskih siromaha i siročadi, stječe se od prihoda na Campsijevu *bottegu*, smještenu u glavnoj zadarskoj ulici (*Strada larga*, u vrelima nazivana i *Via magna*, *Ruga magistra*, *Strada grande*, *Calle larga*, *Kalelarga*, današnja Široka ulica), nasuprot crkvi sv. Barbare.¹⁸ Taj je poslovni prostor (smješten u oduvijek trgovački najatraktivnijem dijelu grada) kanonik Campsi kupio od zadarskog građanina Giovannija Grisogona Franceschija za cijenu od sto cekina, kao i vječno pravo njegovih nasljednika da uz istu svotu otkupe rečeni objekt. Naposljetku, glavnim nasljednicima (*eredi residuarii*) sveukupne svoje imovine Campsi imenuje prasinovca Petra Campsija i nećakinju Paulinu, kćer kanonikove pokojne sestre Margarete. Ukoliko Petar i Paulina Campsi preminu prije kanonikove smrti, tada sve njegovo imanje pripada zakonitim nasljednicima, “kako muškim, tako i ženskim” spomenutog prasinovca i nećakinje, ali uz uvjet da nitko od njih niti u jednoj prigodi ne ometa legatne upućene služavki Jeli i Marku Delvesiju. Uz ispriku što ga ometa poslovima izvršitelja oporuke, Giovanni Campsi se na kraju izricanja svoje posljednje želje prisjeća i trećeg izvršitelja Galena te mu dariva srebreni podmetač za čašu (*sottocoppa*). Na kraju oporuke, uz navod bilježnika Bartolomea Ferrarija, kao svjedoci nazočni njezinu sastavljanju zabilježeni su zadarski građani Antun

¹⁷ Antun Marija Begna (Benja) odvjetao je jedne od najuglednijih zadarskih plemićkih obitelji. Godine 1775. bio je izabran i za člana ninskog plemićkog vijeća. Usporedi tekst u HBL, sv. I., Zagreb, 1983., str. 673 (autorica: J. KOLUMBIĆ).

¹⁸ Riječ je o nekadašnjoj crkvi Četrdeset mučenika, od 1615. nazvanoj Sv. Barbara (kada se u nju smješta i bratovština topnika – *bombardiera*), smještenoj nedaleko od Foruma i crkve sv. Donata. Godine 1806. napuštena je te potom od gradske uprave prodana Dujmu Nakiću, koji je na njezinim temeljima podigao obiteljsku kuću (1825.). Usporedi: C. F. BIANCHI, nav. dj., str. 446.

Danese i Matija Adranio iz Vrane (*de Laurana*). Pravnu valjanost oporučnog spisa potvrdio je, kako je to uobičajeno, zadarski vijećnik Ivan Antun Fanfogna.

Samo tri dana poslije (11. II. 1775.) kanonik zadarski Giovanni Campsi dao je načiniti i dodatak (kodicil) svojoj oporuci. Kao i u primjeru oporuke, kodicil je načinio zadarski bilježnik Bartolomeo Ferrari u kući samoga kanonika, a u nazočnosti svjedoka – Antuna Dorčića pokojnog Šimuna i paruna broda Antuna Adranio pok. Ivana iz Vrane, obojice stanovnika grada Zadra. Kao predstavnik gradske općine prisutan je bio već spomenuti zadarski vijećnik Ivan Antun Fanfogna. U svemu potvrđujući prethodno izrečene odredbe oporučnog spisa od 8. II. iste godine, Campsi precizira da se od misa zadušnica koje se imaju služiti za spas njegove duše neposredno nakon njegove smrti, odvoji 300 misa (po jedna lira za svaku misu) te da se one slave na zadarskim otocima (*alli scogli*), prema nahodjenju izvršitelja oporuke.

Kanonik Giovanni Campsi preminuo je 16. II. 1775. godine u Zadru, nedugo nakon pisanja svoje posljednje volje. Dan poslije, 17. II., na zahtjev trojice izvršitelja oporuke (Giuseppe Galeno, Marko Delvesi i služavka Jele), službeno ju je otvorio i priznao njenu pravnu valjanost vijećnik zadarske komune Ivan Antun Fanfogna. Nazočni tome činu bili su, uz bilježnika Ferrarija, zadarski obrtnici (bačvari) Matija Brunac i Šimun Scarpa.

Tijekom prošlosti u Zadru – glavnom gradu mletačke pokrajine Dalmacije – djelovao je nemali broj useljenika podrijetlom iz najjužnijih dijelova mletačkih prekojadranskih stečevina na istočnojadranskoj obali. Vojnici i časnici, poduzetnici, obrtnici i trgovci od Skadra do Valone, ali i s mletačkih posjeda na grčkoj obali i otočju, stoljećima su činili važnu sastavnicu nacionalno i vjerski raznolikog zadarskog stanovništva. Giovanni Campsi, odvjetak ugledne skadarske katoličke obitelji, doseljuje i djeluje u Zadru u vrijeme nadbiskupa Vicka Zmajevića, inicijatora doseobe arbanaškog stanovništva u zadarsku kopnenu okolicu. Loretski pitomac, doktor teologije, član zadarskog kaptola više od četrdeset godina i bratim svećeničke kongregacije, osoba bliskog povjerenja uglednog i moćnog zadarskog nadbiskupa, Giovanni je Campsi zasigurno u crkvenom i vjerskom životu Zadra ostavio puno više tragova nego što nam je to razvidno iz relativno šturih i nepotpunih arhivskih zapisa. Onodobna vrela otkrivaju nam Campsija kao duhovnika koji je stalno, usprkos daljinama, održavao veze sa zavičajem i tamošnjim biskupijama, a u novoj je sredini predstavljao osobu od pouzdanja pripadnicima useljeničke skupine sa šireg područja Mletačke Albanije. Oporučni spis Giovannija Campsija otkriva nam zadarskog kanonika kao samozatajnog, skromnog, u pregnućima istaknutog duhovnika. Svakako, možemo na kraju zaključiti da životni put Skadranina Giovannija Campsija zavrjeđuje detaljniju istraživačku raščlambu. Naposljetku, ovim se prilogom nastojalo, između ostaloga, ukazati i na zapažene prinose useljeničkih skupina i pojedinaca dalmatinskoj i zadarskoj sredini, kao i na njihovu ulogu u svekolikoj komunikaciji i razmjeni žiteljstva s područja nekoć objedinjenog zajedničkom upravom Republike Svetoga Marka.

PRILOG 1. Prijepis oporuke zadarskog kanonika Giovannija Campsija (Državni arhiv u Zadru, Spisi zadarskih bilježnika, Bartolomeo Ferrari /1763.–1783./, busta V., secondo registro de'testamenti, br. 54., str. 32'–34', 8. II. 1775.).

Nel Nome di Cristo Amen. L'anno della sua Santissima Natività 1775, indizione ottava, giorno veramente di mercoledì, li otto del mese di febraro. Nelli tempi del Serenissimo Principe, e Signor Nostro Eccellentissimo il Signor Alvise Mocenigo per l'Iddio grazia inclito doge di Venezia, del reggimento dell'Illustrissimo Signor Zorzi Marin Conte di Zara et alla presenza del Nobil Signor Zaratino il magnifico Signor Conte Dottor Giovanni Antonio Fanfogna onorando Consigliere, di me Nodaro, ed infrascritti testimonii.

Personalmente costituito il Molto Reverendo Signor Canonico Decano della Metropolitana di questa Città Don Giovanni Campsi quondam Marco da me Nodaro benissimo conosciuto, il quale sendo ha Dio merce sano di mente, sensi, loquella, ed intelletto, sebbene avanzato in età, ed alquanto indisposto di corpo, e volendo disporre delle cose sue prima d'essere prevenuto dalla morte, che quanto certa a succedere ad ogni uno, altrettanto inderza nel suo tempo, pregò me Nodaro di scrivere il presente suo nuncupativo testamento, che si dice scrive scriptis nel seguente modo, dicendo:

Prima dunque d'ogni altra cosa raccomandando col cuor contrito, ed umiliato l'anima mia all'Omnipotente Signor Iddio suo Creatore, al patrocino della Gloriosa sempre vergine Maria, all'intercessione dei santi miei tutelari, e di tutta la celestiale corte, affinché si degnino d'intercedermi dall'infinità Divina Misericordia il perdono, e la remissione di tutti li miei peccati, e di assistermi nell'estremo punto della mia vita.

Alloraquando piacerà all'Altissimo di levarmi da questa Valle di lagrime, ordino che il mio corpo ridotto cadavere sia tumolato nella sepoltura delli confratti sacerdoti della Congregazione della Beata Vergine del Buon gaudio in Duomo, esistente a piè del suo altare, essendo io uno di essi confratti, e quahora io passassi all'altra vita prima che giungesse il tempo onde potersi aprire la medesima sepoltura, voglio che il mio cadavere sia posto in deposito in sito, che sarà conveniente nella detta Metropolitana Chiesa, per starvi sino che sarà possibile d'essere riposto nella stessa sepoltura.

Ordino, che il mio funerale sia positivo, cioè col suono della campana grande, con otto doppiieri da libre otto l'uno, coll'intervento del Capitolo, Clero, Religioni, e tutte le Scuole da cappa di questa Città, ma non con quello di Monsignor Arcivescovo.

Voglio, che a senso delle sovrane pubbliche leggi dall'importar della decima parte de miei mobili siano fatte celebrare tante messe basse colla consueta limosina di lire due moneta corrente di Dalmazia per cadauna in suffragio dell'anima mia in Duomo sugli altari de Suffragio, e della Beata Vergine del Buon gaudio.

Lascio alli soliti quattro luochi pii di questa Città, ed al riscato de poveri schiavi lire dieci moneta corrente di Dalmazia per una volta tanto per ciascheduno.

Commissarii, e fedeli esecutori delle presenti mie disposizioni instituisco Marco Delvesi, e Gele mia serva e perchè abbia? in loro sollievo un soggetto di proibità, prego, che sia terzo commissario il Signor Giuseppe Galeno, proibendo espressamente alli medessimi di fare alcuna sorte d'inventario della mia eredità, conferindoli però per tutte le altre cose un ampla facoltà in forma.

Dichiaro a lume di chiunque, che io nulla ho in alcun tempo conseguito de beni paterni, ne de quelli d'altri miei congiunti, e quanto acquistati sono tutti miei beni quasi castrensi, delli quali posso liberamente disporre a mio piacere, senza che chisisia si oponga in nesun modo.

Dichiaro pure, che tutte le pille, che s'attrovano nella casa di beneficio da me abitata, sono di mia particolare, perchè comprate col proprio mio denaro per il che dovranno andare a beneficio degli infrascritti miei eredi.

Devo parimente dichiarire a rissalto della verità, che di tutto il maneggio, ch'ebbi della Commissaria della quondam signora Perina Argnacovich, ho reso pontualmente conto all'altro Commissario ora quondam Nobil Signore Conte Dottor Antonio Maria Begna, nelle di cui manu saldaì ogni cosa attinente alla medesima Commissaria in modo, che io nullo devo dare.

Non per ostentazione, ma puramente per mia cautella dichiaro di avermi molto incomodato per le assistenze et soccorsi prestati al mio abnipote Pietro Campsi quondam Giacomo, ed alli suoi figliuoli, sino ha rilevante summa di più di zecchini cinquecento delli qualli nulla pretendo da lui, solo d'aricordarsi nelle sue orazioni dell'anima mia.

In grata memoria alla fedele servitù prestatami per tanti anni, lascio per una volta tanto, ed in via di legato a Marco Delvesi zecchini cento e trenta.

Voglio, e comando, che gli tutti ed ogni altra cosa niuna eccetuata, che si ritrova avere entro le sue casse Gele mia serva, siano a di lei beneficio, e libera disposizione, senza che alcuno le guardi, o ricerchi nesuna cosa, ne possi essere molestata da chisisia, anzi espressamente ha raccomandato al predetto signor Commissario Galeno perchè caritatevolmente voglia assisterla in qualunque sua esigenza, e ciò in riflesso alla fedel, ed atenta servitù da essa onoratamente prestatami per tanto tempo, lasciando anzi alla medesima per legato, e per una volta tanto cinquanta zecchini, ed ordinando, che siale pagato il salario da reali dodici, che deve avere soltanto per un anno che scaderà li 24 giugno prossimo venturo.

Raccomando vivamente al detto signor Commissario Galeno di far che li legati come sopra lasciati alli sudetti Marco Delvesi, e Gele serva da casa, si contegniscano puramente in denaro immediate dopo la mia morte, senza che abbiano da rissentimento alcun disturbo, o spesa, o dall'importare dei capitali livellarii, che ho dato come dalli istromenti, potendo anco esso signor Commissario obbligare quelli, che li tengano all'affrancazione per tale effetto, oppure dal ritratto di altri miei beni, che dovrà vendere perciò sollecitamente.

Quahora non si potesse consegnire il pagamento di essi legati fatti alla serva Gele, ed a Marco Delvesi dall'importar delli sudetti capitali, oppure per la summa, che rimanesservi, verificandosi sopra li stessi tale pagamento, voglio, che dalli mentrovati miei Commissarii siano esatti gli annui prò, che ne deriveranno, e dall'importar de questi somministrino sino all'affrancazione dei predetti capitali per l'intero, o per il loro r residuo come si è detto, due zecchini ogni anno a qualche persona cattolica, che s'attrovasse in Scutari, o in alto luoco ottomano, priva di modo per pagar il tributo, sicchè fosse perciò in pericolo di rinegar la fede cristiana; il rimanente poi delli detti prò dovrà essere impiegato annualmente in soccorrere i poveri vergognosi della Città, e nel collocamento di povere citelle orfane oneste, e timorate di Dio; dovendo anche al caso dell'affrancazioni delli mentrovati capitali si per l'intero, che per il loro residuo ut supra, esser impiegato il denaro, che si consegnira in soccorso dei medessimi poveri vergognosi, e nel collocamento delle stesse povere citelle.

Intendo, che l'affitto annuo, che si ritroverà dalla bottega esistente in Strada larga rimpetto alla Chiesa di Santa Barbara, e sotto la casa d'abitazione del Signor Giovanni Grisogono Franceschi, dal quale acquistai essa bottega con grazia perpetua di ricupera per cento zecchini sia imediamente ogn'anno impiegato nel soccorsi li sudetti poveri vergognosi, e nel collocare le predette povere citelle, et ogni, e qualumque volta lo stesso signor Franceschi, o li suoi eredi facessero la ricupera della medesima bottega colla restituzione delli detti zecchini cento, voglio, che anco questi vadino in sollievo delli sudetti poveri vergognosi, ed in collocamento delle dette povere citelle.

Nel rimanente poi di tutti li miei beni mobili, stabili, crediti, ragioni, ed azioni presenti, futuri, ed ovunque posti, il tutto compreso, e niente eccettuato, instituisco miei eredi residuarii Pietro

Campsi quondam Giacomo mio abnipote, e la mia nipote Paulina figlia della quondam Margareta fu mia sorella con equal porzione, ed in caso essi miei eredi premorissero a me voglio, che siano eredi i loro rispettivi figliuoli tanto maschi, come femmine, e quahora qualuno delli stessi miei eredi non avessero figliuoli, succedino li figliuoli dell'altro, che sopravviveranno, con questo però, che abbino d'arricordarsi dell'anima mia, e che non debbano in alcun modo inquietare, ne molestare li predetti benemeriti, onorati, e fedeli servi Marco Delusi, e Gele per le disposizioni da me fatte con il presente mio testamento a loro favore.

Voglio per altro, che sia detratta dalla detta mia eredità una sottocoppa d'argento del peso di onzie sedeci, la quale lascio all'accennato signor Commissario Galeno in testimonio della mia stima, e per ricompensare in qualche modo li disturbi, che averà per la mia commissaria.

E questo disse esser il suo testamento, e l'ultima sua volontà, li quali se per tali non potessero valere, vuole, che vagliano per ragione di codicillo, donazione causa mortis, e per qualunque altra disposizione che nel miglior modo far si può, nonostante fossevi per avventura pretermesso qualche punto di ragione, o solennità d'ordine, renunciando amplamente, ed espressamente al tutto quello ostarvi potesse et ita etc.

Letto da me infrascitto nodaro alla presenza ut supra parola per parola il presente testamento al predetto signor testatore, il quale dopo d'averlo ben udito, ed inteso l'intiero suo contenuto, lo confermò in ogni sua parte, poichè così è la sua vera, e positiva volontà, che dovrà esser inalterabilmente eseguita in tutte le sue parti.

Fatto in Zara nella casa di abitazione del detto signor testatore posta in Confin della Beata Vergine del Castello, presenti li signor Antonio Danese del signor soprintendente Giovanni Batissta e Mattio Adranio quondam Zuanne da Laurana, ambi abitanti in questa Città testimonii noti, chiamati, e pregati.

Ed io Bartolomeo Ferrari di V. A. Nodaro pubblico, e giurato di Zara ho scritto il presente testamento in tutto, e per tutto come mi ha ordinato il predetto signor testatore.

Iscrizione al di fuori

Io Giovanni Antonio Fanfogna onorando Consigliero intervenni nella facitura del presente testamento, l'inscrissi di proprio mio carattere, e col solito mio sigillo il sigillai.

Adi 8 febraro 1775, Zara

Testamento del molto Reverendo Signor Canonico Don Giovanni Campsi scritto da me Bartolomeo Ferrari di V. A. Nodaro pubblico, e giurato di Zara.

Na poledini: Io Giovanni Antonio Fanfogna onorando Consigliero intervenne nella facitura del presente testamento l'inscrissi di proprio mio carattere e col solito mio sigillo il sigillai.

PRILOG 2. Prijepis kodicila oporuci zadarskog kanonika Giovannija Campsija (Državni arhiv u Zadru, Spisi zadarskih bilježnika, Bartolomeo Ferrari /1763.–1783./, busta V., secondo registro de'testamenti, br. 55., str. 35.–35³, 11. II. 1775.).

Nel Nome di Cristo Amen. L'anno della sua Santissima Natività 1775, indizione ottava, giorno veramente di sabato, li 11 del mese di febraro. Nelli tempi del Serenissimo Principe, e Signor Nostro Eccellentissimo il Signor Alvise Mocenigo per l'Iddio grazia inclito doge di Venezia, del reggimento dell'Illustrissimo Signor Zorzi Marin Conte di Zara et alla presenza del Nobil Signor Zaratino il magnifico Signor Conte Dottor Giovanni Antonio Fanfogna onorando Consigliere, di me Nodaro, ed infrascritti testimonii.

Personalmente costituito il Molto Reverendo Signor Canonico Decano della Metropolitana di questa Città Don Giovanni Campsi quondam Marco da me nodaro benissimo conosciuto, il quale sendo la Dio mercè sano di mente, sensi, loquella, ed intelletto, sebbene di corpo indisposto, e giacente in letto, pregò me nodaro di scrivere il presente suo codicillo in aggiunta al testamento da lui fatto ne miei atti nel seguente modo, dicendo:

Intendo, e voglio, che dall'importar della decima parte de'miei mobili, che col mio testamento ho disposto in suffragio dell'anima mia, sia escorporato il vale di trecento messe, che a ragione di lire una dovranno esser fatte alli Scogli, che sembreranno alli miei commissarii, secondo la mia intenzione.

E questo disse esser il suo codicillo, e l'ultima sua volontà che vuole sia immancabilmente eseguito in tutto le sue parti, confermando nel rimanente il detto suo testamento.

Letto da me infrascritto nodaro il presente codicillo de verbo ad verbum alla presenza ut supra al detto signor codicillante, che dopo d'averlo ben udito, ed inteso, lo confermò in tutte le sue parti, perchè sia così eseguito, tale sendo la sua vera, e positiva volontà.

Fatto in Zara nella casa d'abitazione del predetto signor codicillante posta nel Confin della Beata Vergine del Castello, presenti li padron Antonio Adranio quondam Zuanne da Laurana, ed Antonio Dorchich quondam Simon ambi abitanti in questa Città testimonii noti, chiamati, e pregati.

Ed io Bartolomeo Ferrari di V. A. Nodaro pubblico, e giurato di Zara ho scritto il presente codicillo come mi ha ordinato il predetto signor codicillante.

Iscrizione al di fuori:

Io Giovanni Antonio Fanfogna Consigliero intervenni alla facitura del presente codicillo, l'inscrissi di proprio mio carattere, et il sigillai col solito mio sigillo.

Adi 11 febraro 1775, Zara

Codicillo del molto Reverendo Signor Canonico Don Giovanni Campsi scritto da me Bartolomeo Ferrari di V. A. Nodaro pubblico e giurato di Zara.

Adi 17 febraro 1775, Zara

Accaduta nella scorsa notte al predetto molto Reverendo Signor Canonico Don Giovanni Campsi la morte, ch'è principio di vita nell'eternità beata, fu quindi sull'inchieste delli Marco Delvesi, e Gele suoi servi, e commissarii per nome proprio, e del terzo commissario signor Giuseppe Galeno, aperto il presente di lui testamento dal Magnifico Signor Conte Dottor Giovanni Antonio Fanfogna onorando Consigliero, che intervenne alla facitura di quello, previa però la ricognizione dal medesimo farra del proprio carattere scrittovi, e sigillo appostovi esternamente, ed indi da me nodaro letto, e pubblicato esso testamento sopra il cadavere del detto signor testatore nella casa della sua abitazione posta in Confin della Beata Vergine del Castello, presenti il sudetto Magnifico Signor Consiglier e li Mattio Brunaz di Antonio, e Simon Scarpa di Simon ambi bottari in questa Città testimonii noti, chiamati, e pregati li due secondi.

Giovanni Antonio Fanfogna Consigliario.

Bartolomeo Ferrari di V. A. Nodaro pubblico e giurato di Zara ha in riscontro della verità sottoscritto absque sigillo.

Lovorka ČORALIĆ: THE ZADAR CANON – GIOVANNI CAMPSI FROM SKADAR

Summary

Immigrant groups of diverse national and religious origins constituted an important element of the social and everyday life of cities during the time of Venetian rule over the eastern Adriatic coast. The city of Zadar – the leading administrative, political, economic and cultural center of the Venetian region of Dalmatia – is an exemplary case of a city renowned for the diversity of its early Medieval population and the survival of immigrant groups from the Venetian territory from Furlania to Creta. This finds ample confirmation in extant sources. The theme of the article is the priest Giovanni Campsi, born into a Catholic family in Skadar, student of the Illyrian college in Loreto, a doctor of law, a close associate of the Zadar archbishop Vicko Zmajević and the canon of the Zadar chapter for more than forty years. Going by the traces found in archival sources, primarily the fund of Records of the Zadar Notary in the State Archives in Zadar, the article describes his relations with the Church institutions of the city of Zadar of the time, with prominent individuals as well as with members of the Albanian immigrant groups which settled in Zadar in the 18th century. The article emphasizes Campsi's integration into all the elements of the social and Church life in Zadar and in the end it points to the need of a more detailed investigation of the life and the activity of members of foreign national groups in the capital city of Dalmatia during the period when it was absorbed into the Venetian state administration. As an appendix the article publishes canon Giovanni Campsi's testament and its supplement (codicil) drawn up in 1775 which are stored in the notary records of the Zadar State Archives.

Key words: Giovanni Campsi, canon, Zadar, Skadar, XVIIIth century.

